

מראי מקומות - יומא

כג:

שלא ללכלך בהוצאת הדשן את הבגדים שהוא משתמש בהן תמיד. והקשה הרמב"ן שם, שאינו יודע מנין לו לרש"י שאינו חובה, כי נראה שמצוה היא על הכהן שהבגדים שהוא מקריב בהם את הקרבנות, ומרים בהם את הדשן, יהיו בגדים נקיים, ולא ישתמש בבגדים שהוציא איתם את הדשן, והטעם הוא מדרך מוסר העבד לרבו.

ו. כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה פירש רש"י, שלפי רבי אליעזר בעלי מומין כשרים גם להרמת הדשן. והקשה הרמב"ן, שהרי הפסוק נכתב לענין הוצאת הדשן, ומנין לומר שבעלי מומין כשרים גם בהרמת הדשן. ותירץ שנכתב בהוצאה והוא הדין להרמה, מטעם המפורש בסמוך, שלא מצינו עבודה הכשירה בשני כלים, ולכך כתוב 'אחרים' בלשון רבים ללמוד מזה בין על הוצאה ובין על הרמה. עוד כתב שלומדים מ'הוציא' לכל הוצאות הדשן, ואפילו תרומת הדשן שהיא גם קצת הוצאה.

ז. אי סלקא דעתך עבודה היא וכו' הקשה הגבורת ארי, שאם אינה עבודה, אם כן מדוע צריך קידוש ידים ורגלים, כמבואר בתמיד (כח). וכתב שאולי לריש לקיש קידוש הידים והרגלים הוא רק מדרבנן.

ח. מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים הסתפק המנחת חינוך (צ"ט י"ג), בכהן שלבש בגד אחר לפני לבישת המכנסים, האם עליו לפשוט את הבגד ואז לחזור וללבוש את המכנסים, או שבדיעבד יכול ללבוש את המכנסים אחר שהוא כבר לבש בגד אחר. והביא ראייה מתפילין, שמי שהניח תפילין של ראש לפני של יד אינו צריך להסיר את התפילין של ראש כדי להניח את של יד, אלא מניח את של יד, ואם כן גם כאן יהיה אותו דין, אבל כתב שיש לחלק, שבתפילין הרי כבר הניח את של הראש וקיים את המצוה שלהם, אלא שעבר על מצוה להקדים את של היד, ואם הוא יוריד עכשיו את התפילין של ראש הוא לא יתקן בזה את מה שעבר על דין הקדימה, שאת הדין הזה הוא כבר ביטל, אבל כאן, שעיקר הקפידה היא שילבש לעבודה בסדר זה, שהמכנסים תחילה, אם כן כל כמה שלא עבד יש אפשרות לתקן זאת, ולכן עליו לפשוט את מה שכבר לבש וללבוש את המכנסים קודם.

ט. אמר רבי שתי תשובות בדבר וכו' הקשה הגבורת ארי (יב), ששתי התשובות אינם אלא לרבי דוסא, שדורש 'ילבש' להביא בגדי כהן גדול וכו', אבל לרבי יהודה שדורש מ'ילבש' להביא מצנפת ואבנט להרמה, לא השיב רבי כלום, ואם כן מדוע דרש לרבות את השחקים ולא כרבי יהודה.

א. אלא כדי להרבות בבכיה

פירש הרמב"ן, שרבי צדוק הרבה בבכיה על ידי שאמר את הדברים הללו, שאם על ספק חלל הנמצא בחוץ הקפידה תורה כל כך, כל שכן על ודאי חלל וגם שהוא בתוך בית המקדש. והמהרש"א פירש שכוונתו היתה לומר, שמכיון שלא שייך להביא עגלה ערופה, אזי צריכים להרבות בבכיה, כי במקום שמביאים עגלה ערופה יש כפרה שנאמר 'ונכפר להם הדם', אבל כאן מה יכפר עליהם. ועל זה אמר אביו של התינוק שמכיון שאין כפרה אחרת, הוא יהיה כפרתכם.

ב. איבעיא להו שפיכות דמים הוא דזל

אבל טהרת כלים כדקיימא קיימא וכו'

הקשה הבן יהודע, מה הנפקא מינה בשאלה זו מה היה יותר קל. ותירץ על פי דברי הגמרא לעיל (ט) שבית ראשון חרב בגלל שהיו בו שלשה עבירות חמורות של עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ובית שני חרב בגלל שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלשה עבירות. וכתב שזה תלוי בנידון זה שאם שפיכות דמים הוזהר אין הכרח שבית שני חרב בגלל שנאת חנם, שאולי נחרב בגלל שפיכות דמים, ואם כן אין ראייה ששנאת חנם שקולה כנגד השלשה עבירות, אבל אם שפיכות דמים נשארה כפי שהיתה וטהרת כלים נעשית חמורה, יש ראייה ששנאת חנם חמורה כל כך [ויש להעיר על דבריו, שלמסקנת הגמרא ששפיכות דמים היא שהוזהרה, אם כן אינו כדברי הגמרא שם].

ג. לימד על בעלי מומין שכשרין להוציא הדשן

העיר הגבורת ארי, מדוע מרבים להכשיר את בעלי המומין ולא מרבים להכשיר את החללים. וכתב לדון איזה מהפסולים חמור יותר האם פסול חלל או פסול בעל מום, עיין שם. ומסקנתו, שלענין קדושת כהונה כברכת כהנים וטומאת מת בעל מום חמור יותר, ויש לו יותר קדושת כהונה, ולכן מרבים להכשיר בעבודה זו בעלי מומין ולא חללים.

ד. פחותין מהן כדתנא דבי רבי ישמעאל

רש"י לעיל (יב), הביא דעה שגם בתרומת הדשן צריך בגדים פחותים (ולא רק בהוצאת הדשן), ורש"י חולק על זה, וכתב שבתרומת הדשן אין לכולהו ואין צריך לעשותה בבגדים פחותים. אבל הרמב"ם (תמידין פ"ב ה"י) כתב שבגדי כהונה שתורם בהן הדשן, יהיו פחותין מן הכלים שמשמש בהן שאר עבודות. והכסף משנה העיר מה המקור לדברי הרמב"ם, וכתב שאולי למד כן ממה שאמרו בגמרא לעיל לרבות את השחקים (וכמו שהביאו רש"י והריטב"א שם), שזה לימוד ללבוש שחקים לתרומת הדשן.

ה. בגדים שבשל בהן קדרה לרבו לא ימוזג בהן כוס לרבו כתב רש"י (על התורה ויקרא ו' ד) שאין זה חובה אלא דרך ארץ.